

Souborný katalog ČR - ještě lepší přítel [1]

Autor:

- [FRELICHOVÁ, Lucie](#) [2], [SVOBODOVÁ, Eva](#) [3]

Číslo:

- [2019, ročník 28, číslo 4](#) [4]

Rubrika:

- [Trendy v knihovnách](#) [5]

Klíčová slova:

- [katalogy](#) [6], [Národní knihovna ČR](#) [7]

Jsou to již dva roky, kdy jsme Vám [v tomto časopise představovali práci Souborného katalogu ČR](#) [8] (dále SK ČR). Čas plyne rychleji než voda v řece, a tak nastala ta správná chvíle ukázat, co je nového.

Výroční seminář

Předchozí článek jsme končili tím, že pokud se s námi chce knihovnická veřejnost setkat, jednu z nejlepších možností má na výročním semináři účastníků SK ČR, který pořádáme vždy v předadventní čas v Městské knihovně v Praze (MKP). Ten se konal i v roce 2019. Jeho hlavním tématem byly jednoznačné identifikátory (především ISBN a číslo ČNB), viz i [prezentace ze semináře](#) [9]. Spolupořadatelem byla již druhým rokem MKP.

Mezi přednášejícími byl například Mgr. Antonín Jeřábek, který se věnoval otázce ISBN v ČR z hlediska historie, Mgr. Edita Lichtenbergová zhodnotila uplynulých deset let s číslem České národní bibliografie (ČNB), PhDr. Zdeněk Bartl představil národní autority jako propojená data, Ing. Jiří Nechvátal vyzdvihl význam jednoznačných identifikátorů v projektu obalkyknih.cz, Mgr. Michal Denár představil chystanou autoritní bázi cyklů a PhDr. Eva Svobodová informovala o novinkách v SK ČR. Pracovníci SK ČR seznámili účastníky (v roce 2019 jich bylo 269) s využíváním jednoznačných identifikátorů v praxi SK ČR i přispívajících knihoven a upozornili na případná úskalí při jejich využívání pro automatické deduplikace záznamů.

Protože na semináři byla značná pozornost věnována identifikátorům, níže jsou shrnuty hlavní poznatky vyplývající z analýz provedeným Oddělením souborných katalogů Národní knihovny ČR (NK ČR).

ISBN a číslo ČNB v praxi SK ČR

Z následující tabulky vyplývá, že téměř ve 13 % sledovaných případů bylo vznikem duplicity v SK ČR chybné, chybně v záznamu uvedené nebo neuvedené ISBN. V celé jedné třetině analyzovaných případů byla chyba na straně nakladatele – ISBN buď nebylo nakladatelem přiděleno a v dokumentu vytištěno, nebo bylo vytištěno chybně. Ve velkém počtu případů bylo totéž ISBN neoprávněně přiděleno současně dvěma nebo i více různým titulům. Tyto případy řeší v NK ČR dodatečně po vydání dokumentu Národní agentura ISBN (někdy až na základě avíza od pracovníků SK ČR nebo

knihoven), pokud není dokument dodán do NK ČR v rámci povinných výtisků. Ve dvou třetinách případů byla chyba na straně zpracovatele při katalogizaci dokumentu (ve 28 % případů nebylo do záznamu ISBN zapsáno, v 10 % případů bylo zapsáno s překlepem a v 29 % případů patřilo k jinému titulu, k jinému vydání nebo k jinému dílu). Vzhledem k relativně velkému počtu případů, kdy v záznamu není správné ISBN, není možné deduplikovat záznamy jen na základě tohoto identifikátoru. Automatické deduplikace záznamů v SK ČR při vytváření klíčů určených k vyhledávání a následnému odstraňování duplicit kombinují ISBN s dalšími údaji ze záznamu – názvovými údaji, údaji o rozsahu a roku vydání.

Kdy je příčinou duplicity v SK ČR „chyba“ ISBN? (testováno při rutinní deduplikaci v SK ČR (září, říjen, listopad, prosinec) celkem analyzováno **8219** záznamů (jen knihy vydané v ČR po roce 1990)

Důvod duplicity	Počet případů	Počet procent z celkového množství deduplikovaných titulů
Chyba v záznamu	711	8.65 % z 8219 záznamů
• ISBN patří jinému titulu	83	
• ISBN patří jinému dílu / svazku	59	
• ISBN patří jinému vydání téhož díla	162	
• Překlep v ISBN	108	
• ISBN v záznamu nebylo uvedeno (přestože bylo titulu přiděleno a v dokumentu je vytištěno)	299	
Chyba u nakladatele (dupl. přidělené ISBN apod.)	349	4,24 % z 8219 záznamů
CELKEM PŘÍPADŮ	1060	12,89 % z 8219 záznamů

[10]

Chyba ISBN jako příčina duplicity (zdroj: Národní knihovna ČR, Oddělení souborných katalogů)

Stejná zásada je uplatňována i při vytváření klíčů, kde je jako jednoznačný identifikátor využito číslo ČNB. Přestože s ním pracujeme již deset let, stále platí, že při přebírání záznamů knihovny často do nově zpracovávaného záznamu přenesou číslo ČNB ze záznamu jiného vydání téhož díla nebo jiného svazku, popř. využijí v záznamu čísla ČNB, která patří souboru, nikoliv jednotlivým svazkům. V roce 2019 zjistili pracovníci SK ČR ve 4 323 sledovaných případech, že v záznamech bylo chybně nebo neoprávněně zapsáno číslo ČNB u 753 záznamů – což je 17,41 % ze sledovaného množství.

Při změně knihovního systému a s ní související konverzi dat se objevuje snaha obohacovat konvertované záznamy a přepsat je kvalitnějšími záznamy dostupnými např. v katalogích NK ČR nebo SK ČR. Vzhledem k výše zjištěným skutečnostem nedoporučuje SK ČR spoléhat se při této činnosti pouze na ISBN nebo čísla ČNB (bez kombinace s dalšími údaji, popř. bez ruční kontroly), protože relativně často může dojít k případům, kdy záznam bude přepsán záznamem zcela jiného díla, než které má knihovna ve fondu, protože ISBN nebo číslo ČNB v něm uvedené není správné.

Nesprávně uvedená ISBN nebo čísla ČNB se bohužel projevují i v připojení špatných obálek, obsahů a seznamů použité literatury v katalogích knihoven, které tato data integrují do svých katalogů pomocí projektu obalkyknih.cz. Takovou chybu doporučujeme ihned po jejím zjištění nahlásit pracovníkům projektu obalkyknih.cz

Co je nového?

V roce 2019 dosáhl počet knihoven, které přispívají do SK ČR přes protokol OAI-PMH, rovné stovky (z celkového počtu pěti set přispívajících knihoven). S tím souvisí novinka testovaná již v roce 2018, a to automatické odpisy záznamů dokumentů, které knihovny vyřadí ze svého fondu. Zatím jsou automatické odpisy možné u knihoven se systémy Koha, Tritius a Evergreen. Testy také proběhly na jedné knihovně se systémem Advanced Rapid Library a připravují se pro systém Verbis.

Další výhodou tohoto způsobu přispívání je i rozšířená zpětná vazba, kterou knihovny získávají o výsledcích importu e-mailem. Tato zpráva nově obsahuje i odkazy na seznamy opravených záznamů, seznamy neopravených záznamů z dřívějších importů a seznamy pravděpodobných duplicit v katalogích přispívajících institucí.

Již druhým rokem se v našich záznamech objevuje pole 787 s indikátory 08 a podpoli i, t, g. V poli jsou uváděny informace, které čtenářům pomáhají v lepší orientaci v rámci knižních cyklů. Toto pole bylo doplněno dávkově do záznamů SK ČR ve spolupráci s městskými knihovnami v České Třebové a Ústí nad Orlicí a nadále je přebíráno z nově přichozích záznamů i v případě, že přichozí záznam není vyhodnocen jako nejlepší, a tudíž nezůstává v SK ČR. Informace o cyklech jsou momentálně uvedeny u cca 14 tisíc záznamů.

Další novinkou, v knihovnickém světě určitě neznámou, je projekt Central, který v roce 2019 přešel do ostrého provozu. V rámci tohoto projektu MKP přednostně katalogizuje novinky v české beletrii. SK ČR tyto záznamy čtyřikrát denně sklízí, aby byly přes Z39.50 ihned k dispozici ostatním knihovnám. Nyní je u 65 % záznamů MKP první, kdo je zpracoval a odeslal do SK ČR. Na výročním semináři informovaly o tomto projektu PhDr. Zuzana Kopencová a Mgr. Ivana Ferdinandová.

Víc než SKC

Jak již víte z předchozího článku, SK ČR není jen báze SKC. Spravuje také databázi českých článků - bázi ANL, kde se nachází už více než 1 774 000 záznamů textů z vědeckých, odborných a populárně naučných časopisů a sborníků od krajských vědeckých a specializovaných knihoven.

Další spravovanou bází je CADR - Centrální adresář knihoven a informačních institucí v ČR, kde je k dispozici více než 6 500 záznamů knihoven. Tato báze je každoročně aktualizována, v loňském roce naši výzvu k aktualizaci vyslyšelo více než 60 % knihoven.

Školení RDA

V roce 2019 náš tým organizoval Školení katalogizace podle RDA ve formátu MARC 21. Akce byla rozdělena do dvou bloků po dvou dnech a zahrnovala i školení RDA pro seriály. Spolupořadatelem této akce bylo Národní technické muzeum. Školení se zúčastnilo více než sto knihovníků a knihovnic ze všech koutů ČR a úžasnou lektorkou tohoto školení byla PhDr. Hana Vochozková z Knihovnicko-informačního centra Masarykovy univerzity v Brně. Účastníci velmi pozitivně hodnotili nejen samotné téma a jeho prezentaci, ale především možnost konzultovat konkrétní problémy, se kterými se při katalogizaci ve svých knihovnách potýkají, s odborníkem z oboru. Podrobné informace o jednoznačných identifikátorech byly samozřejmě součástí školení.

[11]
Ze školení RDA (foto: Lucie Frelichová, Národní knihovna ČR)

Něco navíc pro přispěvatele

Poslední dva roky se nesly také ve znamení natáčení (především instruktážních) videí. Začalo to na 11. výročním semináři, ze kterého byla natočena krátká reportáž ([dostupná na Facebooku](#) [12]) a pokračovalo v roce 2019 natáčením návodných videí pro naše přispěvatele. Jedná se o návod k aktualizaci odebíraných periodik a o návod k aktualizaci záznamu o knihovně v bázi CADR. Tato videa nejsou veřejně dostupná, kolegyně odkaz na ně přikládají k žádostem o aktualizace přispívajícím knihovnám jako pomůcku pro oživení postupů při aktualizacích dat v SK ČR a CADR.

Na závěr nám dovoluňte poděkovat všem knihovníkům a knihovnicím, kteří nám pomáhají vytvářet databáze SKC, ANL a CADR a nacházet pro ně nové uživatele.

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-4/souborny-katalog-cr-jeste-lepsi-pritel>

Odkazy

[1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-4/souborny-katalog-cr-jeste-lepsi-pritel>

[2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/frelichova-lucie>

[3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/svobodova-eva>

- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-4>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/trendy-v-knihovnach>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/katalogy>
- [7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/narodni-knihovna-cr>
- [8] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-1/souborny-katalog-cr-nejlepsi-kamarad-pro>
- [9] <https://www.caslin.cz/caslin/o-nas/prezentace-o-soubornem-katalogu-cr/rok-2019/12.-vyrocni-seminar-sk-cr-22.11.2019>
- [10] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/704/frelichova1.png>
- [11] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/704/frelichova2.jpg>
- [12] <https://www.facebook.com/132097366803760/videos/2213560378920922>